

KISKANÇLIK

Kıskançlık, sevilen birinin başkası ile paylaşılmasına katlanamama durumudur (TDK, 2021). Doğal, evrensel ve insanı huzursuz eden bir duygudur. Yaşamın her boyutunda yaşanabilir ancak önemli olan ne derece olduğudur. Çocuklarda bu durum daha yoğun yaşanır. Çocukların bu duygu ile tanışması 2 yaş civarındadır.

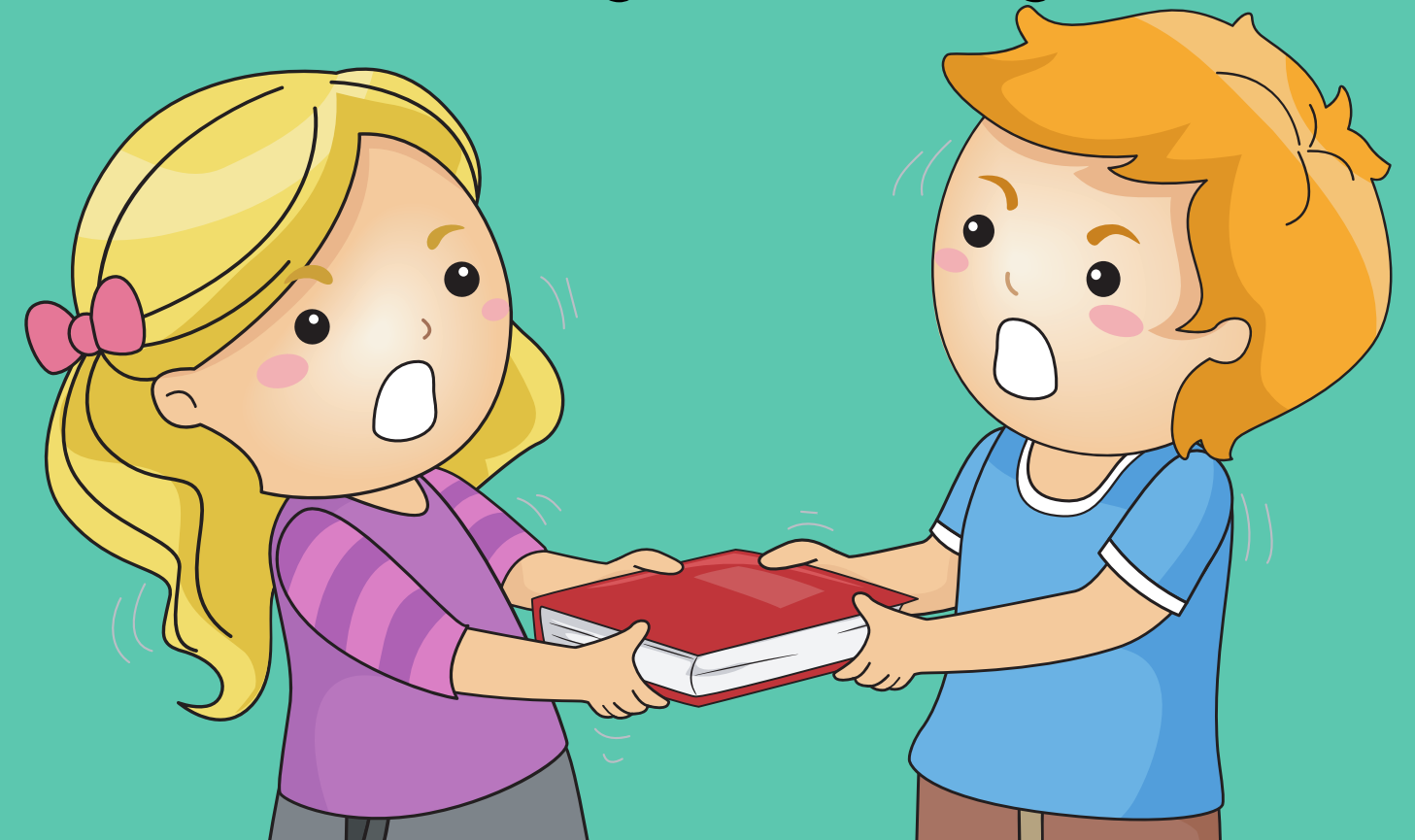
Kıskanan çocuk herkesin kendisinden daha iyi olduğunu ve herkesin kendisi daha az sevdiğini düşünür. Özellikle küçük çocuklarda yeni doğan kardeşi kıskanma kimi zaman yaşamı etkileyecek boyutta davranış problemlerine yol açabilir. Bu duygunun bu kadar yoğun yaşandığı dönemde yardım gerekebilir.

Çocuk, yetişkin herkeste kıskançlık görülür. Fakat herkeste aynı düzeyde değildir, kimi insanda kıskançlık kimseyi rahatsız etmez iken; kimi insanda çevredekileri ciddi anlamda rahatsız edici boyuta ulaşır. Kardeşlerde yaş farklı kıskançlığın şiddetini etkileyen bir faktördür. Kardeşler arası yaş farkının az olması kıskançlığın şiddetini artırır. Yaş farkı arttıkça kıskançlık azalar.

Çocuklarda en belirgin kıskançlık olayı yeni kardeşin doğmasıyla görülmeye başlar. Çocuk için yeni doğan bebek bir rakiptir. Anne babasının sevgisini elinden alma tehlikesi vardır. Çocuğun bu kaygılar normaldir. Saldırganlık, kızgınlık, gerileme ve diğerini rahatsız etme şeklinde tepkiler gösterebilir (Parrott, 2001). Ancak, çocuk bu tepkileri aşırı olarak gösteriyorsa ve kıskançlık sürekli ise bir bozukluktan şüphelenilebilir.

Kıskançlık gösteren çocuk daha çok üzerine dikkat çekme şeklinde belli etmeye çalışır. Sık sık çisinin geldiğini söyler, bebek gibi davranır, sağa sola saldırır, televizyon izliyorlarsa fişi çeker, okula gitmeyi reddeder, hasta olduğunu söyler veya sağa sola zarar verebilir. Bunlardan daha öte kardeşine zarar verme eğilimi bile görülebilir.

Kıskançlık Nedenleri

Kıskançlığın en önemli nedeni sevilen kişinin bir başkasıyla paylaşılacağı düşüncesidir. Güvensiz çocukların bu düşünceye daha sık kapılma riskleri vardır. Küçük yaşlarda çocuk için anne en önemli kişidir. Annenin sevgisi, bakam, ilgisi çocuğa güven verir. Güvensiz çocuklar annenin ilgi, sevgi ve bakım deneyimlerini daha-az yasadıklarından zaman zaman anneyi kaybetme korkusu yaşarlar. Bu nedenle annenin diğerlerine (özellikle yeni kardeşe) karşı gösterilen ilgi ve alaka onların kıskançlığını alevlendirir.

Kıskançlık çocuğun bilişsel gelişim özelliklerine göre de şekillenir. Doğumdan sonraki ilk yıllarda çocuklar ben merkezli olarak düşünürler. Oyunlarında yalnızdırlar. Çevrelerindeki her şey kendilerine aittir. Dolayısıyla ortam paylaşacak rakip istemezler. Eve bir misafir çocuk geldiğinde evdeki eşyalarla oynamalarına izin vermeme eğilimi gösterirler. Ev ziyaretlerinde bu nedenle sıklıkla problem yaşanır. Bu durum yeni kardeşin yürümeye başlamasıyla da yoğun olarak görülebilir(Seven, 2021).

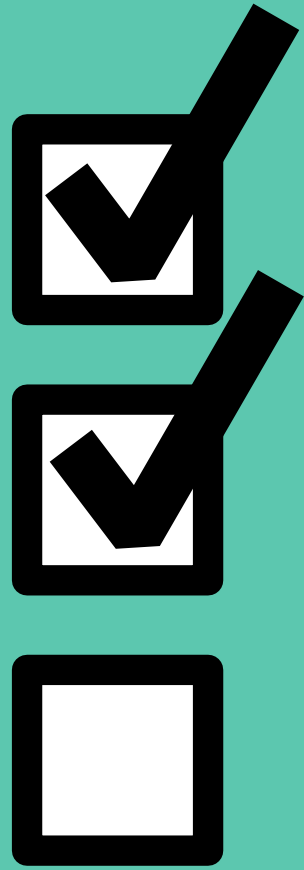
Anne-babanın ve çevredekilerin tutumları çocukta rekabet ve kıskançlık hissi uyandırabilir. En çok yapılan hatalardan biri çocuğu bir başkasıyla karşılaştırıp olumsuz yargılara varmaktır. Bu duruma şahit olan çocukta aşağılık duygusu yerleşecek diğerine olan kıskançlığı artacaktır. Yeni kardeşin dünyaya gelişiyle çocuğun bir kenara itilmesi, cinsiyete göre ayırım yapılması, çocuğun kıskançlığının cezalandırılması gibi tutumlar da şiddete dönüşen kıskançlığın nedenleri arasında gösterilebilir.

Kıskançlık için Öneriler

Her şeyden önce kıskançlığın doğal bir duygu olduğunun ve çocuğun gelişimsel özelliklerine göre farklılaşabileceğinin kabul edilmesi gerekir. Çocuğun hangi durumlarda kıskançlık gösterebileceği tahmin edilmeli ona göre tedbir alınmalıdır. Kıskançlık tepkileri önemsenmeli ve zaman geçmeden değerlendirilmelidir. İlgilenebilirlik ve bakım göstermek konusunda ihmalkâr davranılmamalıdır.

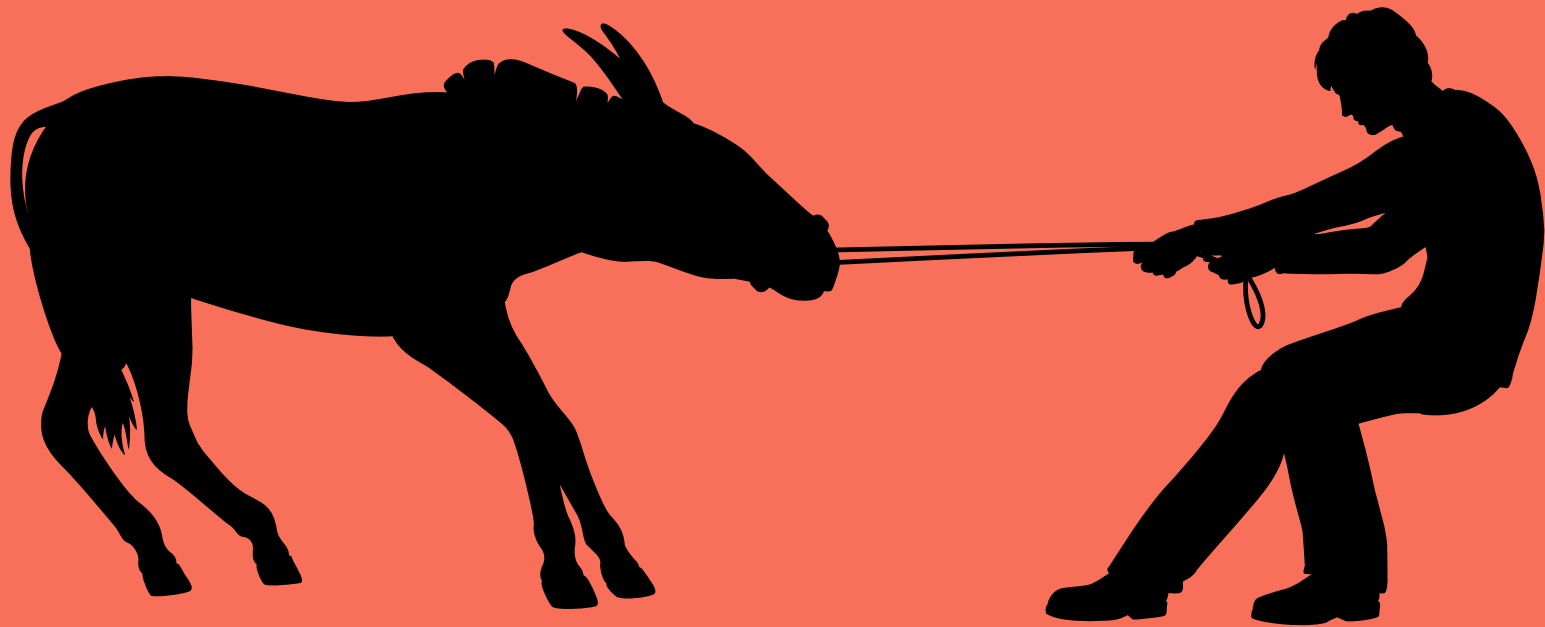

Kardeş kıskançlığını asgariye indirgemek için anne babalar şunları yapabilirler:

- Anne baba kardeş doğmadan önlem almaya başlamalıdır. Çocuğu da sürece ortak etmelidir. Bilişsel düzeyine göre bebek için yapılacak hazırlıklarda onun da görüşleri alınmalıdır. Doğumdan önce olacaklar uygun bir dille çocuğa aktarılmalıdır. Çocuğun her zaman değerli olacağı hissi verilmelidir. Doğumdan sonra annenin bir süre çocukla ilgilenmesi güçleşir. Bu süreçte baba, büyük anne, büyük baba gibi ailenin diğer üyeleri çocukla ilgilenmelidir. Bu zaman diliminde ihmal edilirse çocuk bunun sorumlusu olarak yeni bebeği görür.
- Aile, çocuğu bebekten uzaklaştırmamalı aksine yeni bebekle ilgili bakam uygulamalarında aktif rol vermelidir. Bebeğin bezi kontrol ettirilebilir veya hangi elbisenin giydirileceğine karar vermesi istenebilir (Seven, 2021)
- Anne ve baba sıklıkla çocuk ve bebekle olan ilişkilerini değerlendirip dengeyi sağlamaya çalışmalıdır.
- Anne babanın “kardeşin doğdu ama sana sevgimiz azalmayacak” mesajını sözcüklerle değil, davranışlarla vermesi gerekir. Onunla oyunlar oynama daha sık konuşmalar gerçekleştirebilir.
- Çocuğun davranışlarından hırçınlaşma, öfke ya da saldırganlık olursa bu durumda çocuğa şefkatle yaklaşmalı, bu durum kıskançlıktan kaynaklanıyor olabilir.

İNATÇILIK

İnatçılık, bir çocuğun anlamlı bir nedeni olmaksızın, bir fiilde ısrarcı olması, davranışını, düşüncesini, durumunu değiştirmeyi direnmesi olarak tanımlanabilir (TDK, 2021). Çocuğun duygusal gelişiminin bir parçasıdır ve küçük yaşlar için normal bir duygudur. İnatçılık küçük çocuklar için benmerkezci düşünme tarzının bir sonucu olarak görülür. Çocuk sürekli haz alma ilkesiyle hareket eder. Merkeze kendini koymuştur ve her istediğinin olmasını bekler. Bir engelle karşılaştığında ise öfke ve inatçılık tepkileri gösterir. Bunlar aslında çocuğun sağlıklı oluşunun bir göstergesidir. Çevreye ve kendi vücuduna egemen olma, öz-kontrol ve bağımsızlığın gelişimi için bu duygu gereklidir. Bir bakıma çocuk sınırlarını test eder (Seven, 2021). İnatçılık bir sorun olarak çocuğun kendine ve diğerlerine sürekli olarak zarar vermesiyle kendini gösterir. İnat davranışları evden veya okuldan kaçma, Soğuk havada dışarıda bekleme, sürekli küskünlük, eşyalara veya oyuncaklara zarar verme şeklinde görülebilir.

İnatçılığın Nedenleri

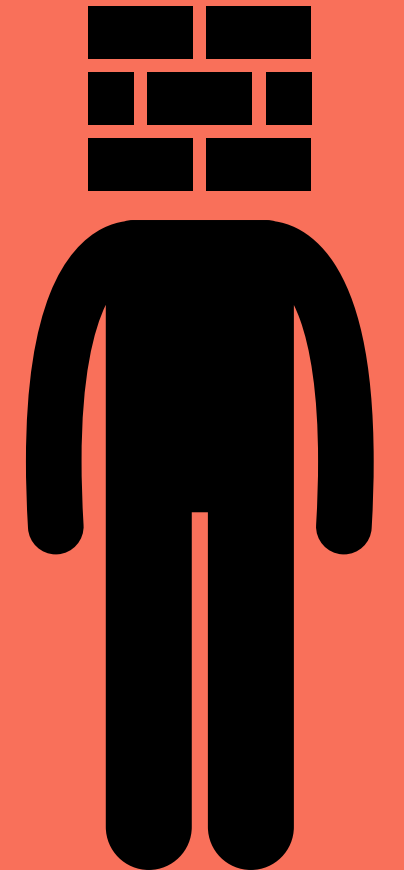
İnatçılık çocuğun, gelişim özelliklerinden, yetiştirilme biçiminden veya mizacından kaynaklanabilir. 2-3 yaşlarında geçici bir süre çocuklarda aşırı inatçılık ve uyumsuzluk durumu gözlenir. Bu dönem anne-baba için zor geçer. Çünkü çocuk söz dinlemez, öfkelenir, hatta söylenilenlerin tersini de yapabilir. Bağımsız davranmaya çalışırlar. Yardım taleplerini reddetme eğilimi vardır. Bu dönemde çocuğa baskı yapılması geçici olan bu durumun kalıcı hale dönüşmesine neden olabilir. Çocuğun yetiştirilme ve disiplin biçimi inatçılığın bir problem haline dönüşmesinde önemli bir etkidir. Bu yaşlardaki çocuğun aşırı inatçılık göstermesi, nelere izin verildiğine dair net bir mesaj verilmemesinden ve çocuğa davranışlardaki tutarsızlıktan kaynaklanır (Adahan, 1988; akt. Seven, 2021). Diğer taraftan çocuğa inatçılığı nedeniyle sürekli "hayır" denerek baskı yapılması inatçılığın pekişmesine yol açar. İnatçılık bazen anne-babanın körüklediği bir kıskançlık sonucunda da ortaya çıkabilir. Çocuk bu davranışıyla dikkatleri üzerine çekmeye çalışır. İnatçılığı ortaya çıkaran, bir başka etken de anne-babanın inat davranışlarıdır. Babaya inat eden anne veya anneye inat eden baba çocuğa olumsuz model olur. Bu durumda çocukta inat davranışları görülme durumu artacaktır.

İnatçılık Önlemek için Öneriler

Çocuk inatçılığına karşı şunlara dikkat edilmelidir:

- Erken yaşlardaki çocukların inatçılık eğilimleri normal karşılanmalı, sert tepkiler ve cezalardan kaçınılmalıdır.
- Çocuğun inatçılığını engellemek için her şeyden önce anne-babanın inat davranışı göstermemesi gerekir. Her durumda "hayır" diyerek çocuğun önüne doğrudan engeller konulmamalıdır. "hayır" denildiğinde karşı tepki de "hayır" olur. İlk tepki olarak "hayır" "olmaz" gibi ifadeler çocukta engelleme duygusunu uyandırır.
- Annen babanın çocuğuna nelere izin verip vermediğini önceden anlatması gerekir. "Şuna karışamazsın" şeklinde değil de açıklayıcı bir şekilde ona neden karışmaması gerektiği de anlatılmalıdır.
- Çocuğu hemen suçlamak yerine onu dinlemek ve nedenlerini anlamak gerekir. Çocuğu dinlemek ona özgüven vereceğinden böylece kendini kontrol edebilir.

REHBERLİK SERVİSİ